

- پنجشنبه ۳ آذر ۱۴۰۱**
- سال سیزدهم - شماره ۲۴۵۰**

استاد دانشگاه بوعلی سینا همدان؛

آموزش، قانون گذاری و ارائه الگوی دخترانه؛ مغفول در آموزش وپرورش

اجتماعی کردن دختران توسط آموزش و پرورش نیز باید بگویم، لازم است هوش اجتماعی آن‌ها را بالا ببریم.

بالایی ادامه داد: امروزه یکی از مؤلفه‌هایی که در حوزه ضرایب هوشی چندگانه انسان‌ها مورد بحث است ضریب هوش اجتماعی آن‌ها است، در جنگ شناختی که در حال حاضر با آن دست و پنجه نرم می‌کنیم تنها یک راهکار وجود دارد که آن هم بالا بردن هوش هیجانی و اجتماعی است. وی با بیان اینکه برای بالا بردن ضریب هوش اجتماعی در مدارس و دانشگاه‌ها به‌ویژه دانشگاه فرهنگیان، برای معلم‌ها دوره‌ها و کارگاه‌هایی برگزار شود که بتوانند ابزاری تحلیلی را بیاموزند. یکی از آن‌ها همانطور که پیشتر عنوان کردم سواد رسانه و نیز منطق نقد کردن و نقدپذیری است.

این استاد دانشگاه با تأکید بر اینکه یقیناً طی ۴۳ سال عمر انقلاب اسلامی کارهای بسیاری در حوزه زنان انجام شده ابراز کرد؛ بنابراین برخی‌ها که سیاه‌نمایی کرده و زمینه‌هایی را به‌وجود می‌آورند تا ظرفیت‌های ایجاد شده برای زنان ایرانی در سطح بین‌الملی طی این سال‌ها دیده نشود را نمی‌توان منصفانه قلمداد کرد.

بالایی در پایان گفت: بنده به هیچ وجه این نگاه را نمی‌پذیرم و کاملاً مخالف آن هستم اما آنچه مسلم است اینکه برخی زنان که از ظرفیت راهبری برخوردارند در این زمینه وظیفه دارند و بدون سیاه‌نمایی کردن باید قدم‌های جدیدی در مسیر تعالی زنان بردارند تا در آینده‌ای نه‌چندان دور شاهد اتفاق‌های خوبی برای بانوان جامعه باشیم.

یعنی این مردان هستند که در سیاست‌گذاری این نهاد تأثیرگذار نقش‌آفرینی می‌کنند حال آنکه بازخورد این مهم را می‌توان در جامعه زنان دید. بالایی با اشاره به اینکه در حوزه سخت‌افزاری نیز متأسفانه شاهد تفاوتی بین مدارس دختران و پسران نیستیم ابراز کرد: این مهم از آنجا نشأت می‌گیرد که تا مدت‌های مدیدی ما عمدتاً زیرساخت‌های سخت‌افزاری را تنها مختص جامعه مردان می‌دانستیم اما حال انتظار داریم که این زیرساخت‌ها، برای جامعه زنان هم مورد استفاده قرار گیرد. به نظرم باید یک گام به جلوتر گذاشته و ابزار و تجهیزات خاص دختران را در مدارس مهیا کنیم.

وی با بیان اینکه علاوه بر این توجه به جایگاه و نیاز جامعه زنان در دانشگاه فرهنگیان، از بنیان‌های اصلی آموزش و پرورش به‌حساب می‌آید؛ نخستین قدم در تعلیم و تربیت درست، به پرورش معلم مناسب بازمی‌گردد و از اهمیت بالایی برخوردار است.

وی با بیان اینکه متأسفانه در دانشگاه بوعلی سینا باوجود پیشرفت‌هایی که در بعد نرم‌افزاری به لحاظ دقت در جذب دانشجویان منطبق با منویات مقام رهبری داشتیم، به لحاظ دختران این سرزمین عنوان کرد؛ همچنین لازم است با توجه به ویژگی‌های نسل جدید فضای کرد؛ ابزارهایی که با سواد رسانه و مهارت‌های زندگی ارتباط دارد در دنیای امروز بسیار مورد نیاز است بنابراین باید در مدارس برای دانش‌آموزان و در دانشگاه فرهنگیان برای معلمان مورد توجه قرار گیرد.

این مدرس دانشگاه عنوان کرد: در خصوص

یک دختر دبیرستانی الگویی مناسب با جهان معاصر وجود ندارد.

وی با تأکید بر لزوم معرفی هنرمندانه مادران و همسران شهدا به‌عنوان الگوهای ارزشمند به دختران این سرزمین عنوان کرد؛ همچنین لازم است با توجه به ویژگی‌های نسل جدید فضای بیشتری برای معرفی بانوان نمونه و موفق در عرصه‌های مختلف اختصاص دهیم. این استاد دانشگاه با بیان اینکه نکته بعدی این است که متأسفانه در تصمیم‌سازی‌ها کلان حوزه آموزش و پرورش، زنان نقشی ندارند، گفت:

به اجرا درمی‌آوریم.

این استاد دانشگاه با اشاره به اینکه برخلاف شعارهای بسیاری که داده می‌شود، به زنان شاخص با دید ارائه الگو به دختران و دانش‌آموزان دختر توجه نمی‌کنند ابراز کرد؛ البته شاید یک سلبریتی و بازیگر را در برنامه‌های صدا و سیما معرفی کنند اما در واقعیت امر ما زنان بسیاری داریم که در گمنامی به سر می‌برند، ما الگوسازی درستی از آن‌ها برای دخترمان در سنین مختلف نداریم.

بالایی افزود: بنابراین در حال حاضر در ذهن

متناسب با زمان و شرایطی که دختران ما در آن به سر می‌برند نیست تشریح کرد؛ دروسی همچون معارف و دروسی که مهارت‌های اجتماعی در آن مطرح شده یا اصلاً در بین برنامه درسی دختران وجود ندارد و یا اینکه اگر هست بسیار ضعیف به آن پرداخته‌اند.

وی با تأکید بر اینکه در بخش آموزش باید کار جدی انجام شود تصریح کرد: در نظر بگیرید درسی با عنوان مهارت‌های زندگی فقط در سال دوازدهم که دانش‌آموزان دختر ما همزمان فشار تککور و درس خواندن را تحمل می‌کنند گنجانده شده آن هم به‌صورت سطحی.

این استاد دانشگاه با اشاره به اینکه ما در آموزش اصلاً مؤلفه‌های جنسیتی را وارد نکردیم، اظهار کرد؛ گرچه شعار می‌دهیم که باید مورد توجه قرار گیرد اما اینکه نیست و برنامه‌های یکسان برای دختران و پسران دانش‌آموز اجرا می‌شود؛ این موضوع یک نقطه ضعف بزرگ در نظام آموزشی ما محسوب می‌شود.

بالایی با بیان اینکه ما باید برای دختران علاوه بر آموزش‌های پایه‌ای که در آن جنیست مطرح نیست به مؤلفه‌های جنسیتی آن‌ها توجه ویژه‌ای داشته باشیم گفت: به عنوان مثال در حال حاضر ما با دانشجویان دختری در دانشگاه مواجهیم که هیچ درکی از فرزندپروری و جایگاه و ارزش مادری ندارند.

وی با بیان اینکه حتی در برنامه‌های تفریحی دانش‌آموزان دختر و پسر در سطح مدارس شاهد تمایزی نیستیم، تشریح کرد؛ متأسفانه هر آنچه برای پسران اجرا می‌شود همان را برای دخترانمان

سپهرغرب، گروه ریحانه‌آفرینش - طاهره ترابی‌مهوش؛ استاد دانشگاه بوعلی سینا همدان از نبود آموزش مهارت‌های زندگی، عدم نقش زنان در تصمیم‌سازی‌های کلان و نداشتن الگوی مناسب با عصر حاضر به‌عنوان ارکان مغفول در نظام آموزش و پرورش کشور یاد کرد.

محققان به طور کلی تأیید کرده‌اند که آموزش و پرورش راه اصلی است که به‌واسطه آن فرهنگ و هویت یک شخصیت شکل گرفته و از یک نسل به نسل دیگری منتقل می‌شود.

درواقع آموزش را به‌عنوان فرآیندی درنظر می‌گیرند که به‌واسطه آن فرد می‌تواند به توانمندی‌های شناختی و نگرش‌هایی دست یابد که برای جامعه مطلوب و رضایت‌بخش است. بنابراین آموزش و پرورش یک زمینه تعلیمات آگاهانه دانش‌آموزان و اولیای آن‌ها و زیرساخت‌های فراهم شده در مدارس، یک جنبه تأثیرگذار از اجتماعی شدن آن‌ها در جایگاه جنسیت آن‌ها است.

حال با این تفاسیر برای رسیدن به پاسخ درست درباره اینکه جایگاه آموزش و پرورش در پرورش جایگاه دختران در مدارس چیست برآن شدیم تا با مدرس دانشگاه بوعلی سینا همدان و فرهنگیان گفت‌وگویی ترتیب دهیم که در ادامه می‌خوانید:

فائزه بالایی با بیان اینکه آموزش و پرورش در حوزه دختران باید سه دستور کار مختلف را دنبال کند، گفت: نخستین موضوع بعد آموزشی است. وی با تأکید بر اینکه در حقیقت آموزش‌ها اصلاً

نقش ارزش‌های جامعه در موفقیت زنان را برجسته کنیم

در آن محیط افراد با ایمان و با تقوا حضور داشته باشند، محیط علمی و به دور از برخی روابط غیر علمی باشد، این زمینه را فراهم می‌کند تا انسان در آن محیط رشد کند. به‌شخصه از این محیط استفاده کردم. زمانی که دانشجو بودم در دانشگاه تهران محیط علمی بسیار خوبی بود که روابط در آن سالم و استادان و همکلاسی‌ها همه در آرامش فکری بودند. این مسئله در موفقیت تحصیلی من بسیار تأثیرگذار بود.

بعد از آن در سازمان برنامه و بودجه فعالیت و این توفیق را داشتم که در خدمت دوستانی باشم که دغدغه اصلی آن‌ها کار و اندیشیدن به مسائل اجتماعی و اقتصادی و پیدا کردن راه‌هایی در ارتباط با حوزه کاری خودمان بود. فعالیت شغلی ما اولویت اول ما بود و دوستانی که در آن محیط بودند همه آن شرایط و روابط سالم را داشتند. این مسئله کمک کرد در آن محیط پیشرفت کنم و وظایفم را انجام دهم. پس از آن در محیط دانشگاه نیز به همین شکل بود؛ وجود انسان‌های با ایمان و با تقوا که محیط سالم را ایجاد می‌کردند در فعالیت‌های من اثرگذار بود و کمک کرد تا بتوانم وظایفم را به درستی انجام دهم.

اگر بتوانیم به نوعی ارزش‌هایمان را در جامعه پررنگ‌تر کنیم و اهمیت و نقش آن‌ها را در موفقیت افراد آن جامعه به‌ویژه زنان نشان دهیم، می‌توانیم یک جامعه ارزشی داشته باشیم. به نظرم باید از ابزارها و نهادهای مختلف برای تقویت این ارزش‌ها استفاده کنیم. باید از سازمان‌های مختلف همچون صداوسیما و رسانه‌ها استفاده کنیم تا نقش ارزش‌های یک جامعه سالم و دینی را در موفقیت افراد به‌ویژه زنان پررنگ نشان داده و این ارزش‌ها را به نسل جدید و نسل بعدی منتقل کنیم.

تجربه شخصی خودم، در سال‌های نخست حیات جمهوری اسلامی ایران، به دلایل مختلف نوع برخورد با خانم‌ها به‌ویژه برخورد با دختران در مدارس، بیشتر مواقع بدون توجه به شخصیت آن‌ها و بدون توجه به احترام به شخصیت آن‌ها شکل می‌گرفت. در آن دوره کارهایی انجام می‌شد و نوع برخوردها به‌گونه‌ای بود که ما واکنش آن را در خانم‌ها شاید همین الان هم می‌بینیم.

این سیاست‌ها باید توسط دوستانی که در این حوزه تخصص دارند بررسی و بازخوردهای آن در جامعه تحلیل شود تا بتوانیم در سیاست‌های کشورمان در حوزه مسائل زنان به ثبات برسیم و بتوانیم این سیاست‌ها را بهبود ببخشیم. البته در این حوزه چون تخصصی ندارم، نمی‌توانم پاسخی جامع به شما بدهم.

سیاست‌های نظام در حوزه مسائل زنان از ابتدا تاکنون تا اندازه زیادی بهبود پیدا کرده است. در سال‌های نخست حیات نظام، به دلایل مختلف نوع برخورد با خانم‌ها به‌ویژه با دختران در مدارس، بیشتر مواقع بدون توجه به شخصیت و احترام به آن‌ها شکل می‌گرفت.

■ **عوامل موفقیت زنان**

زنان ایرانی همچون شما، در چهار دهه اخیر موفقیت‌های زیادی هم داشته‌اند؛ منشأ آن چه بوده و چگونه باید آن‌ها را در جامعه نهادینه کرد؟

اگر موفقیتی هم بوده در گرو جامعه و محیط سالمی بوده که من در آن زیست کرده‌ام. من به عنوان دانشجو، کارشناس، مدیر یا معلم در گروه‌های مختلفی که قرار گرفتم، محیط‌های سالمی را تجربه کرده‌ام.

اگر محیطی که در آن فعالیت دارید سالم باشد،

به بانوان حضور پررنگ‌تری داشتند. این مسئله مقداری کار را سخت می‌کرد، نه از این بابت که مثلاً از نظر رفتاری آقایان و خانم‌ها تفاوت باشند اما پذیرش زنان در سطوح مدیریتی از طرف آقایان کمی سخت‌تر بود. البته در این حوزه مشکل چندانی نداشتیم اما به نظرم می‌آمد که در ابتدا پذیرش مدیریت یک بانو برای آقایان مجموعه سخت است و باید وقت، زمان و دقت بالاتری را به خرج می‌دادم تا بتوانم مجموعه را مدیریت کنم و این تفاوت را ببوشانم.

حتی بعضی مواقع در محیط‌های کاری خود احساس می‌کردم به لحاظ فیزیکی نیز به برخی ویژگی‌ها نیاز دارم که مثلاً صدای بلند یا روحیه کمتر منعطف داشته باشم. این در شرایطی بود که در محیط کاری من، تعداد آقایین بیشتر از خانم‌ها بود. به نظرم این دشواری‌ها آنقدر زیاد نبود که مانع پیشرفتم باشد اما حل‌کردن این دوگانگی‌ها تا اندازه‌ای سخت بود و حفظ کردن این دو شخصیت متفاوت در هر دو بعد جامعه و خانواده کمی زمان‌بر و سخت بود.

نقدهای اصلی شما به سیاست‌های جمهوری اسلامی در حوزه مسائل زنان چیست و چه پیشنهادهایی برای اصلاح آن‌ها دارید؟

در این حوزه تخصص چندانی ندارم و نمی‌توانم نقدهای روشن و کارآمدی داشته باشم و پیشنهادهای اصلاحی مناسبی را در این حوزه ارائه دهم اما تمایل دارم تجربه شخصی خودم را مطرح کنم.

سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران با تغییرات زیادی در حوزه زنان مواجه شده؛ سیاست‌های نظام در حوزه مسائل زنان از ابتدا تاکنون تا اندازه زیادی بهبود پیدا کرده است. بر اساس

تصمیم‌گیری کرده و سیاست‌گذاری کنند.

■ **چالش‌های زنان در محیط کار و خانواده**

مشکلات و دشواری‌های اصلی زنان ایرانی در عرصه‌های مختلف به‌ویژه حوزه فعالیت شما چه بوده و چگونه باید با آن‌ها مواجه شد؟

نخستین جامعه‌ای که بعد از تحصیلات مدرسه با آن مواجه شدم، جامعه دانشگاه بود؛ نخست به‌عنوان دانشجو سپس به‌عنوان کارشناس، مدیر و در نهایت به‌عنوان یک مدرس در دانشگاه فعالیت داشتم. به‌طور طبیعی در هرکدام از این نقش‌ها سختی‌های متفاوتی وجود داشته است.

در حوزه فعالیتی من یعنی اقتصاد بودجه، فعالیت در بخش اجرایی و مدیریت یک مجموعه بود؛ مهمترین دشواری که از ابتدا در این مسیر با آن مواجه بودم، این بود که نوعی دوگانگی شخصیتی را از ابتدا احساس می‌کردم. وقتی شما در جامعه حضور دارید باید شخصیتی محکم داشته باشید که انعطاف زیادی نداشته باشد. این ویژگی‌ها برای مدیریت یک مجموعه و رساندن آن به خروجی مطلوب لازم است. اگر در نقش یک مدیر بخواهید ایفای نقش کنید، باید از خود یک شخصیت به نسبت غیرقابل انعطاف و محکمی نشان دهید.

از آن طرف نقش مادر در خانواده ویژگی‌های کاملاً متفاوتی را می‌طلبد. خانه نیاز به یک بانو با انعطاف بیشتر و مهربانی بیشتر دارد. من این دوگانگی نقشی را از ابتدا حس می‌کردم. این یکی از مهم‌ترین دشواری‌هایی بود که در مسیر کاری با آن مواجه بودم.

دومین چالش این بود که در محافل و مجموعه‌هایی که کار می‌کردم، آقایان نسبت

سپهرغرب، گروه ریحانه‌آفرینش؛ عضو هیئت علمی دانشکده مطالعات جهان معتقد است با برجسته‌سازی نقش ارزش‌های جامعه در موفقیت زنان و کنشگری نهادهای بالادستی و رسانه‌ها در این حوزه، می‌توانیم ارزش‌های جامعه را به نسل بعدی منتقل کنیم.

جمهوری اسلامی ایران از ابتدای تأسیس، رویکرد متفاوتی در موضوع زنان داشته که هرچند در مواردی مورد انتقاد بوده اما در عین حال زنان کشور در چهار دهه گذشته، موفقیت‌های پرشماری نیز در عرصه‌های مختلف علمی، اجتماعی، هنری، اقتصادی و.. داشته‌اند. با این وجود همچنان زنان مطالبات برآورده نشده‌ای دارند که کم‌توجهی به آن‌ها از یک سو سبب نارضایتی جامعه زنان و از سوی دیگر بهانه تخطئه نظام از سوی رسانه‌های مخالف و خارج‌نشینان می‌شود.

متن پرسش و پاسخ با دکتر «ناهدی پوررستمی» عضو هیئت علمی دانشگاه تهران و عضو شورای رقابت پیش روی شماست.

■ **نقش نهادهای مختلف در تحقق مطالبات زنان**

طرح مطالبات زنان ایرانی چگونه باید به انجام برسد و چه کسانی باید عهده‌دار آن باشند؟
وقتی از مطالبات قشر خاصی از جامعه، آن هم

جامعه زنان بحث می‌شود، باید بیشتر در مورد این موضوع مذاقه کنیم. اینکه مطالبات زنان به چه شکلی و در چه شرایطی شکل گرفته‌اند مهم است؛ چون ما با یک جامعه یکپارچه و همگن مواجه نیستیم.

جامعه زنان به لحاظ سن، تحصیلات، پایگاه اجتماعی، جامعه پیرامونی و... بسیار متنوع